

Aan Provinciale Staten

ONDERWERP	Stand van zaken vitale binnensteden en dorpskernen en potentiële rol provincie	TELEFOONNUMMER	+31618520183
DATUM	01-02-2022	E-MAILADRES	ralf.olsder@provincie-utrecht.nl
DOCUMENTNUMMER	UTSP-852987353-2944	DOMEIN/OPGAVE	SLO
VAN	Ralf Olsder	TEAM	ECO
NUMMER PS	PS2022BEM	PORTEFEUILLEHOUDER	Strijk
COMMISSIE	Bestuur, Economie en Middelen		
BIJLAGEN	1. Memorandum Binnengekomen subsidieaanvragen voor versterking vitaliteit binnensteden, dorpskernen en winkelcentra 2. Memorandum Terugkoppeling ophaalronde wat gedaan kan worden om ondernemers te helpen		

Geachte dames en heren,

Essentie / samenvatting:

19 gemeenten hebben een subsidieaanvraag ingediend voor de regeling versterking vitaliteit binnensteden dorpskernen en winkelcentra. Daarnaast is informatie opgehaald bij gemeenten en relevante partijen om inzicht te krijgen in wat gedaan kan worden om ondernemers te helpen. Op basis van deze informatie is op hoofdlijnen bezien welke mogelijke rollen de provincie Utrecht daarin kan nemen.

Inleiding:

Op 3 maart 2021 heeft u ons de opdracht gegeven een subsidieregeling in te stellen om de vitaliteit in binnensteden dorpskernen en winkelcentra te versterken. Vanaf 1 juli 2021 is de regeling opengesteld voor aanvragen vanuit gemeenten. Subsidieaanvragen konden door gemeenten tot en met 31 december 2021 worden ingediend. Middels deze brief stellen we u op de hoogte van de aanvragen die zijn binnengekomen. Daarnaast heeft de ChristenUnie voor het vragenhalfuurtje op 12 januari 2022 ons gevraagd om in gesprek te gaan met ondernemers, gemeenten en andere relevante partijen. U vroeg ons in beeld te brengen wat gedaan kan worden om ondernemers te helpen tijdens de lockdownmaatregelen die werden ingevoerd om verspreiding van het Coronavirus tegen te gaan. Middels deze brief koppelen we de uitkomsten van deze ophaalronde aan u terug.

Als Provinciale Staten heeft u 12 januari 2022 een noodkreet naar het kabinet gestuurd om perspectief te bieden aan ondernemers in de 'niet-essentiële' sector. Zoals in de bijdrage van de ChristenUnie ook naar voren kwam, zijn ondernemers essentieel voor de vitaliteit van steden en dorpen. Ook wanneer zij actief zijn in 'niet-essentiële' sectoren, vervullen deze bedrijven een belangrijke maatschappelijk functie in onze regionale samenleving en economie. Het college onderstreept het belang van ondernemers voor de vitaliteit van onze dorpen en steden en steunt uw boodschap richting het kabinet.

Om de uitdagingen waar ondernemers en gemeenten door de coronacrisis mee te maken hebben in centra te verlichten, heeft de provincie eerder al een rol genomen door het beschikbaar stellen van subsidiegelden. Middels de regeling 'Versterking Vitaliteit Binnensteden, Dorpskernen en Winkelcentra' kunnen gemeenten in samenwerking met ondernemers, vastgoedpartijen en andere binnenstadpartners komen tot plannen van aanpak voor versterking van vitaliteit in centra en daarmee de onderlinge samenwerking versterken. De vraag rijst (mede op basis van de ophaalronde bij gemeenten en de signalen van de benaderde situatie van ondernemers) in hoeverre de provincie Utrecht nog meer kan doen om de huidige, maar ook toekomstige, uitdagingen in centra aan te pakken en bij te dragen aan vitale binnensteden en dorpskernen? In deze brief is daarvoor een aantal opties uitgewerkt die richting kunnen geven aan een potentiële rol van de provincie.

Toelichting:

Binnengekomen subsidieaanvragen

Uiteindelijk hebben 19 van de 23 gemeenten die nog een aanvraag in konden dienen voor de subsidieregeling vitale binnensteden, dorpskernen en winkelcentra, een subsidieaanvraag ingediend. Per gemeente kon een bedrag van maximaal € 80.000,- worden aangevraagd. 4 gemeenten hebben geen aanvraag ingediend (Eemnes, Lopik, Nieuwegein en Renswoude) en 3 gemeenten hebben via de pilot subsidie ontvangen (Bunschoten, Stichtse Vecht en Woerden). In bijlage 1 is per gemeente een korte toelichting gegeven over de subsidieaanvraag. Kern van de subsidieaanvragen is samenwerking tussen partijen in de binnenstad en het komen tot een plan van aanpak voor vervolg. Samenwerking wordt enerzijds gezocht binnen de centra met retailers en vastgoedpartijen, waarbij niet alleen de samenwerking op zichzelf wordt versterkt, maar ook de vormen waarin samenwerking plaatsvindt. Anderzijds wordt samenwerking gezocht met andere functies zoals horeca, toerisme, cultuur etc. De plannen van aanpak voor vervolg variëren van het opstellen van visies tot uitvoeringsagenda's en actieplannen. De plannen richten zich op verbetering van vitaliteit in centra, maar waar de nadere uitwerking van de plannen zich uiteindelijk op gaan richten wordt deels bepaald tijdens de subsidiebesteding. In de projecten waar (deels) al zicht is op wat er in de plannen van aanpak voor vervolg komt te staan komen diverse thema's naar voren:

- Transformatie winkelpanden en herontwikkeling van (deel)gebieden
- Compacter maken van binnensteden/ dorpscentra
- Positionering van centra, aantrekkingskracht i.r.t. bezoekers/evenementen en verblijfskwaliteit
- Samenwerking en link met andere functies/sectoren zoals toerisme en recreatie, horeca, cultuur, etc.
- Opgaven die linken aan een vitale binnenstad zoals leefbaarheid, mobiliteit/bereikbaarheid, openbare ruimte en veiligheid.

De uiteindelijke uitkomsten van de plannen zullen over een jaar pas concreet zichtbaar zijn (gemeente hebben immers een jaar de tijd om de plannen uit te werken). Wel zal tussentijds contact met gemeenten worden onderhouden over de voortgang, waardoor gedurende het traject al inzichten kunnen ontstaan. Verder is duidelijk dat bovenstaande onderwerpen op termijn in meer of mindere mate kunnen vragen om vervolginvesteringen. Potentiële hoge kosten kunnen gaan zitten in transformatie/ herontwikkeling, maar ook in bijvoorbeeld openbare ruimte en mobiliteit/ bereikbaarheid.

Terugkoppeling ophaalronde wat gedaan kan worden om ondernemers te helpen

- De ChristenUnie heeft voor het vragenhalfuurtje op 12 januari 2022 een bijdrage ingediend met de vraag om in gesprek te gaan met ondernemers, gemeenten en andere relevante partijen om in beeld te brengen wat gedaan kan worden om ondernemers te helpen. Onderstaand vindt u op hoofdlijnen een terugkoppeling van de belangrijkste opbrengsten van deze ophaalronde (zie bijlage 2 voor uitgebreide toelichting/ uitwerking).
- De gesprekken met INretail/Lokaal Retailbelang, VNO NCW, Koninklijke Horeca Nederland en gemeenten hebben benadrukt dat veel ondernemers in zwaar weer verkeren. De opening van winkels en recentelijk ook de horeca biedt deze branches enige lucht, desondanks vallen faillissementen niet uit te sluiten. Duidelijk is dat ondernemers in de 'niet-essentiële' sectoren het zwaar hebben en dat de steunmaatregelen, zoals de NOW 7 en de TVL, ontoereikend worden gevonden.
- Belangrijke korte termijn oplossing voor de problematiek is volgens ondernemers het volledig compenseren van ondernemers voor geleden financiële schade. Als alle beperkingen verdwijnen en

ondernemingen weer kunnen gaan functioneren dan zullen vooral financiële aspecten bepalen of bedrijven door kunnen gaan of niet. Reserves zijn verbruikt en ondernemers kunnen geen risico meer nemen op nieuwe lockdowns. De bedrijven in deze branches die overleven zullen naar verwachting vooral moeite hebben personeel te vinden en te behouden.

- Zaken waar ondernemers baat bij kunnen hebben variëren sterk. Een voorbeeld is ondersteuning bij verdere digitalisering (click en bricks) en nieuwe omzetmogelijkheden voor winkelondernemers (doorgroei naar conceptwinkel met meerdere functie en mixed use van winkelformule). Ook kunnen ondernemers gebaat zijn bij lokale samenwerking om gezamenlijk creatieve ideeën tot uitvoering te brengen. Verder worden de hoge huurprijzen als extra last ervaren bovenop de vaak toch al benarde financiële situatie. Volgens ondervraagden zou de provincie hier een rol kunnen spelen met o.a.:
  - Hulp bij financiële bedrijfsvoering,
  - Financiële ondersteuning van gemeenten bij plannen,
  - Het opzetten van fondsen,
  - Ondersteuning om het professionaliseren van besturen van ondernemersverenigingen mogelijk te maken,
  - Ondersteuning met gesprekken met vastgoedeigenaren,
  - Inrichten van beroepentuinieren voor winkeliers/horeca die zich richten op het opleiden van personeel,
  - Inzet richting het Rijk over overbruggingsmogelijkheden voor belastingen die moeten worden terugbetaald en andere berekeningsmethodiek en
  - Flexibilisering detailhandelsbeleid en actief meedenken met gemeenten.
- Kijkend naar de lange termijn en de relatie leggend met een toekomstbestendige binnenstad/dorpskern wordt het belang gezien van een integrale aanpak met een aantal elementen: binnenstedelijke verdichting, grotere multifunctionaliteit, duurzame mobiliteit, sterke cultuur sector en een aantrekkelijke, duurzame openbare ruimte. Een uitdaging die wordt gezien is het compact maken van winkelcentra en aandacht voor branchering (meerdere soorten bij elkaar, combinaties met zorg, maatschappelijk, onderwijs). Op langere termijn kunnen de (kleinere) binnensteden gaan opbloeien door meer overlap te zoeken met werk. Ook is het voor de langere termijn van belang om na te gaan of er in gezamenlijkheid niet alleen tot een betere samenwerking kan worden gekomen tussen alle stakeholders en daar procesmatig ondersteuning in te bieden, maar ook te kijken of er met fysieke ingrepen ook aan de aantrekkelijkheid, levendigheid en vitaliteit van centra kan worden gewerkt.

Potentiële rol(len) provincie op gebied van detailhandel /retail/ vitale binnensteden en dorpskernen

Om de uitdagingen waar ondernemers en gemeenten door de coronacrisis mee te maken hebben in centra, heeft de provincie eerder al een rol genomen door het beschikbaar stellen van subsidiegelden. Middels de regeling 'Versterking Vitaliteit Binnensteden, Dorpskernen en Winkelcentra' kunnen gemeenten in samenwerking met ondernemers, vastgoedpartijen en andere binnenstadpartners de onderlinge samenwerking versterken en daarmee komen tot plannen van aanpak voor versterking van vitaliteit in centra. De vraag rijst (mede op basis van de ophaalronde bij gemeenten en de signalen van de benaderde situatie van ondernemers) in hoeverre de provincie Utrecht nog meer kan doen om de huidige, maar ook toekomstige uitdagingen in centra aan te pakken en bij te dragen aan vitale binnensteden en dorpskernen?

Onderstaand treft u een aantal opties voor een mogelijke rol van de provincie Utrecht. Deze opties zijn niet limitatief en vooral bedoeld ter inspiratie om het gesprek met u aan te gaan. Dit doen wij graag via een informatiesessie.

Optie 1: kennisdeling tussen gemeenten faciliteren

- Inzet op kennisdeling tussen gemeenten d.m.v. kennisbijeenkomst(en) en het delen van goede voorbeelden en aanpakken i.r.t. retail/detailhandel. Door een paar keer per jaar een bijeenkomst te faciliteren kunnen gemeenten onderling en met de provincie kennis delen en kan op termijn wordt gebouwd aan een kennisnetwerk tussen gemeenten op het gebied van retail/detailhandel.
- Dit betekent dat weliswaar kennis kan worden gedeeld, maar dat de uitvoerende taak bij gemeenten blijft. Het is de vraag of iedere gemeente capaciteit en middelen heeft om de uitdagingen die spelen in de centra (op dit moment, maar ook de komende jaren), aan te pakken.

Optie 2: actief faciliteren en meedenken bij uitdagingen in gemeenten

- Aanvullend op optie 1 wordt kan de provincie een rol nemen in het meedenken met gemeenten bij de uitdagingen waar zij in centra tegenaan lopen. Bijvoorbeeld door gezamenlijk te kijken welke vraagstukken er spelen en vervolgens een gemeente gericht toe te leiden naar experts, danwel eigen expertise in te zetten. De inzet van (externe) expertise kan (op termijn) worden geborgd in bijvoorbeeld een adviescommissie of expertnetwerk die gemeenten kan helpen met/ van advies voorzien bij vraagstukken en ontwikkelingen op het gebied van retail/detailhandel/vitale centra. Mogelijk kan er vanuit of naast deze commissie/netwerk worden ingezet op bovenlokale en regionale afstemming over beleid en ontwikkelingen op het gebied van retail/detailhandel.
- In vergelijking met optie 1 worden gemeenten meer ondersteund en gefaciliteerd om te komen tot oplossingen voor uitdagingen waar zij voor staan en worden concrete adviezen gegeven om te komen tot vitaliteit in centra. Daardoor worden gemeenten op weg geholpen richting de uitvoering, maar blijft de daadwerkelijke uitvoerende taak op het gebied van retail/detailhandel bij gemeenten te liggen.

Optie 3: financiële impulsen

- Aanvullend op voorgaande opties kan de provincie een rol nemen door gemeenten financiële ondersteuning te bieden. Bijvoorbeeld door een bijdrage te leveren in het geval er bij fysieke projecten (zoals transformatie van winkels naar andere functies) onrendabele toppen ontstaan. Een andere mogelijkheid is het beschikbaar stellen van subsidies om concrete uitvoering te geven aan gemeentelijke plannen m.b.t. retail/detailhandel (die o.a. voortkomen uit de subsidieregeling vitale binnensteden en dorpskernen).
- Deze rol gaat verder dan kennisdeling en actief faciliteren/meedenken en het aanbieden van (externe) expertise en zal daardoor op financieel vlak een grotere provinciale bijdrage vragen. De uitvoering zal weliswaar bij gemeenten blijven liggen, maar de eventuele (financiële) belemmeringen bij gemeenten worden via deze weg (deels) weggenomen. Daardoor wordt de kans op uitvoeringstrajecten t.b.v. vitale binnensteden en dorpskernen in Utrechtse gemeenten vergroot. Dit vraagt nog wel de nodige voorbereiding.

Op dit moment opereert de provincie binnen de contouren van optie 1; gemeenten worden ondersteund met generieke kennisdeling en een incidentele subsidie om de samenwerking binnen gemeenten te stimuleren. Graag wordt, naar aanleiding van Provinciale Staten bij de vorige Statenvergadering en de opgehaalde signalen bij INretail/ Lokaal Retailbelang, VNO NCW, KHN en gemeenten, met u het gesprek gevoerd hoe we hier verder op willen acteren.

Financiële consequenties:

Aan deze brief zijn niet direct financiële consequenties verbonden omdat deze dient ter informatie en bespreking. Eventuele financiële consequenties kunnen op een later moment wel ontstaan, mocht u op termijn een grotere rol van de provincie wenselijk achten bij het beleid gericht op detailhandel /retail/ vitale binnensteden en dorpskernen.

Vervolgprocedure / voortgang:

De provinciale rol op het gebied van detailhandel /retail/ vitale binnensteden en dorpskernen zal verder worden uitgewerkt, mede afhankelijk van uw reactie. Om dit goed te kunnen bespreken zullen we voor de commissie BEM een informatiesessie organiseren.

Gedeputeerde Staten van Utrecht,

Voorzitter,
mr. J.H. Oosters

Secretaris,
mr. drs. A.G. Knol-van Leeuwen